

DISKUSNÍ VEČER ČDS: VYUŽITÍ DAT Z MOBILNÍCH SÍTÍ V GEODEMOGRAFICKÉM VÝZKUMU – ČÁST II

Lucie Pospíšilová, Jiří Nemeškal, Martin Ouředníček a URRlab

Obsah prezentace a poděkování

2

- ❑ Co nového nabízejí data mobilních operátorů
  - ❑ S jakými daty pracujeme v Urbánní a regionální laboratoři
  - ❑ Příklady provedených výzkumů v rámci Urbánní a regionální laboratoře
  - ❑ Příklady výzkumů z Estonska
  - ❑ Zhodnocení práce s daty mobilních operátorů a výhledy do budoucna
-
- ❑ Autoři děkují RNDr. Jakubovi Novákovi, Ph.D. za iniciaci výzkumné práce s daty mobilních operátorů na PŘF UK, možnost se na výzkumech podílet a pokračovat v jeho práci.
  - ❑ Autoři dále děkují Grantové agentuře České republiky za financování výzkumu v rámci projektu č. GA14-00393S „Dynamika sociálního prostředí a prostorová mobilita v metropolitních regionech České republiky“.

Co nabízejí data mobilních operátorů sociogeografickému výzkumu?

3

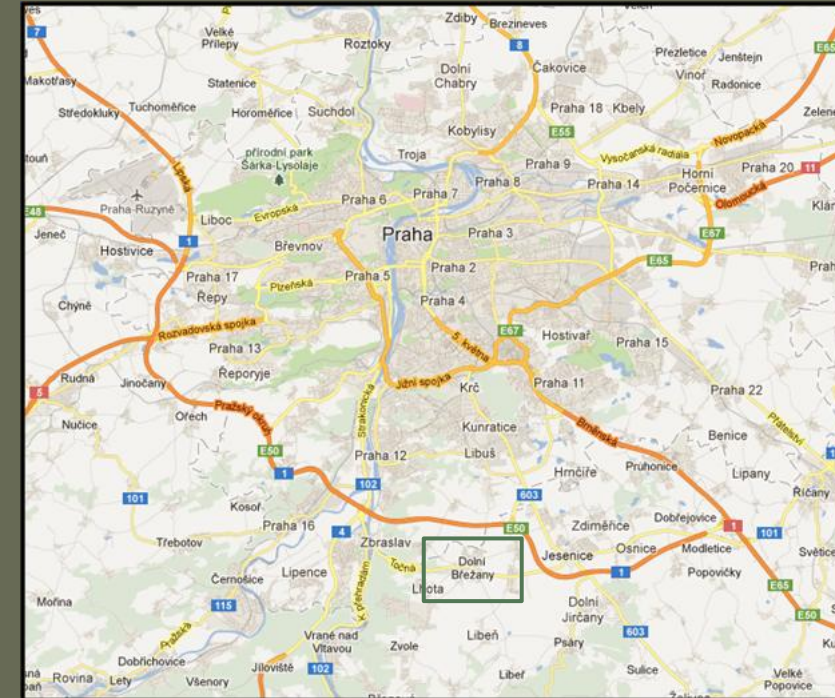
- ❑ **Sledování „všech“ každodenních pohybů** (dojížd'ka za prací a do škol x dojížd'ka za aktivitami volného času, službami aj., dojížd'kové vazby ekonomicky neaktivní populace, dojížd'kové vazby osob s proměnlivým místem pracoviště)
- ❑ **Přesnější odhady skutečného/faktického obyvatelstva** (skutečně bydlící obyvatelstvo x trvale bydlící obyvatelstvo/obvykle bydlící obyvatelstvo)
- ❑ **Krátkodobé i dlouhodobé proměny počtu (struktury) obyvatel** v daném území (denní a noční obyvatelstvo, přítomné obyvatelstvo a jeho fluktuace během dne/týdne/měsíce, sezónní výkyvy)
- ❑ Skupiny lidí a jejich mobilita
- ❑ Proměny přítomného obyvatelstva v území
- ❑ To všechno bez nutnosti vlastního šetření (deníkové záznamy, GPS, pozorování) a za rozsáhlá území a všechny dny
- ❑ Široké využití dat i mimo základní výzkum

Data mobilních operátorů

4

- ❑ Data od společnosti CE-Traffic
- ❑ Operátor: T-Mobile
- ❑ Větší přesnost v městském prostředí, možnost menších územních jednotek (zsj) x venkovská území
- ❑ Úprava dat na základě struktury bydlící populace (ČSÚ)
- ❑ Každý telefon je reprezentován unikátním identifikačním kódem, který není nijak propojen s informacemi o majiteli telefonu
- ❑ Identifikace z pohybu – místo bydliště, případně místo pracoviště
- ❑ Struktura dat: přenocující (rezidenti x nerezidenti) x návštěvníci (pravidelní x nepravidelní), turisté

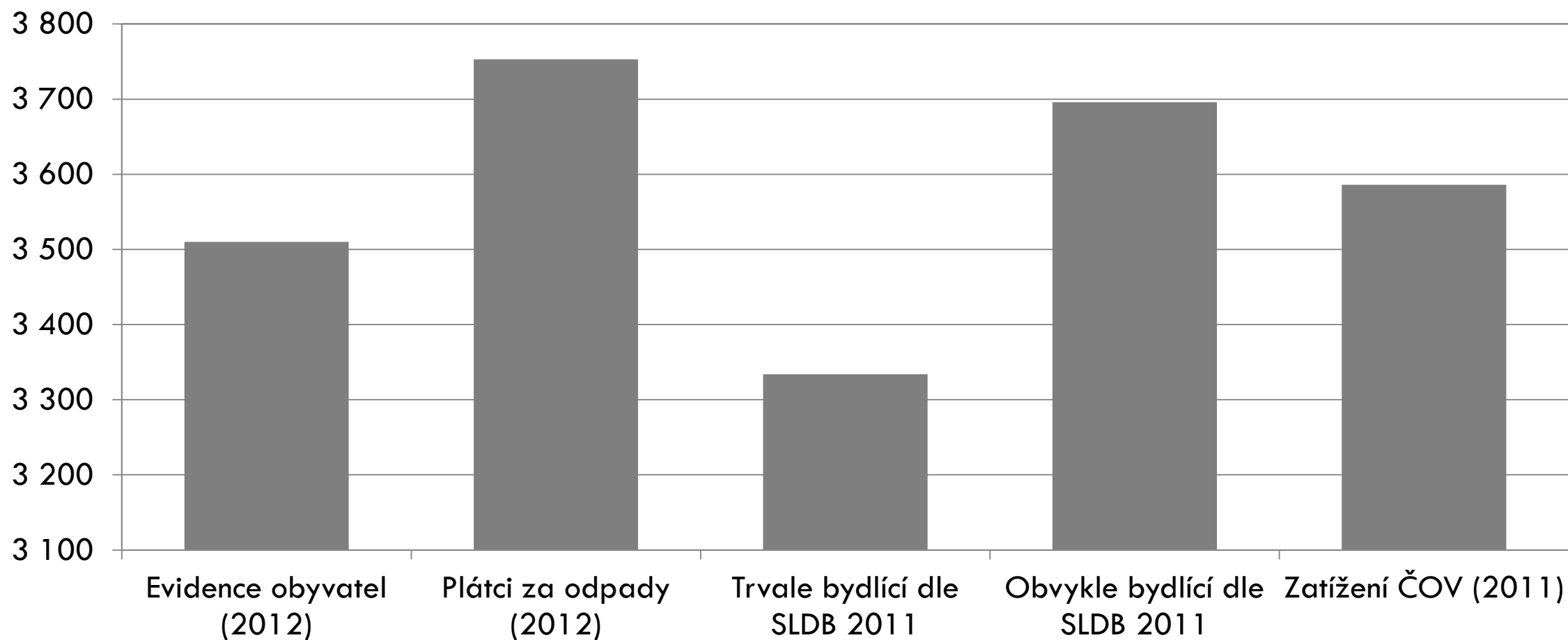

VYUŽITÍ DAT MOBILNÍCH OPERÁTORŮ PRO HODNOCENÍ PŘÍTOMNÉHO OBYVATELSTVA OBCE

Pilotní studie Dolních Břežan

Obyvatelé Dolních Břežan

6

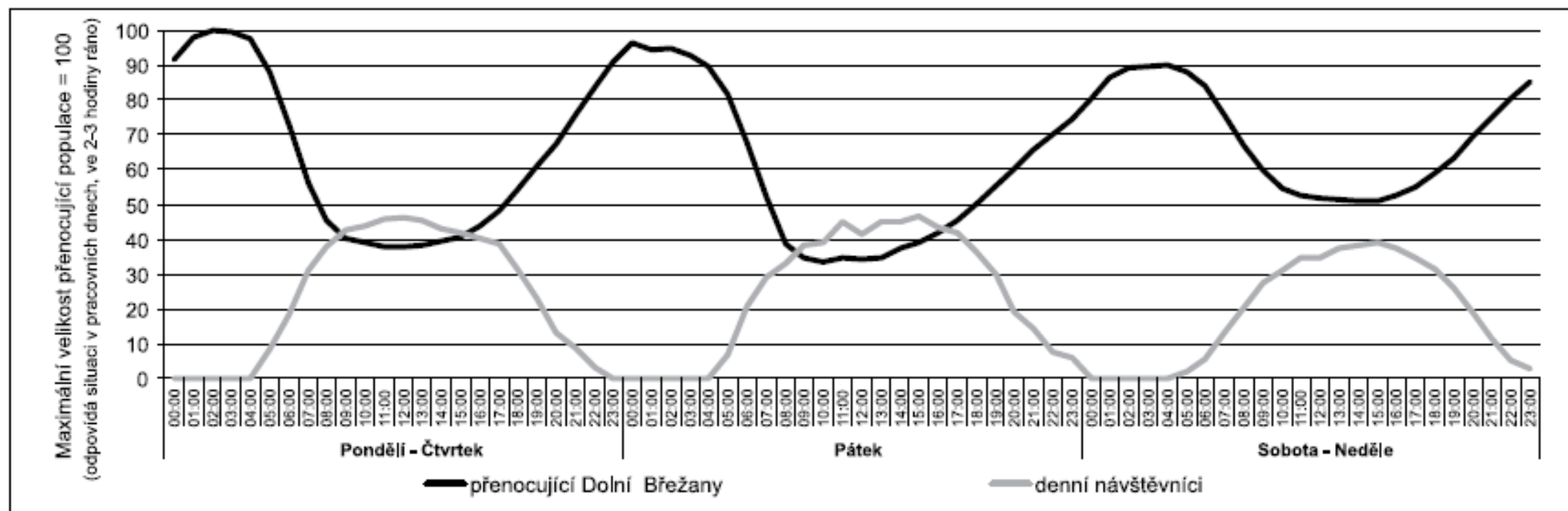

Obrázek: Srovnání počtu obyvatel obce Dolní Břežany z různých datových zdrojů

Zdroj: Pospíšilová, Ouředníček, Křivka 2012

Obyvatelé a návštěvníci Dolních Břežan

9

Obr. 1: Model přítomného obyvatelstva Dolních Břežan – týdenní rytmus

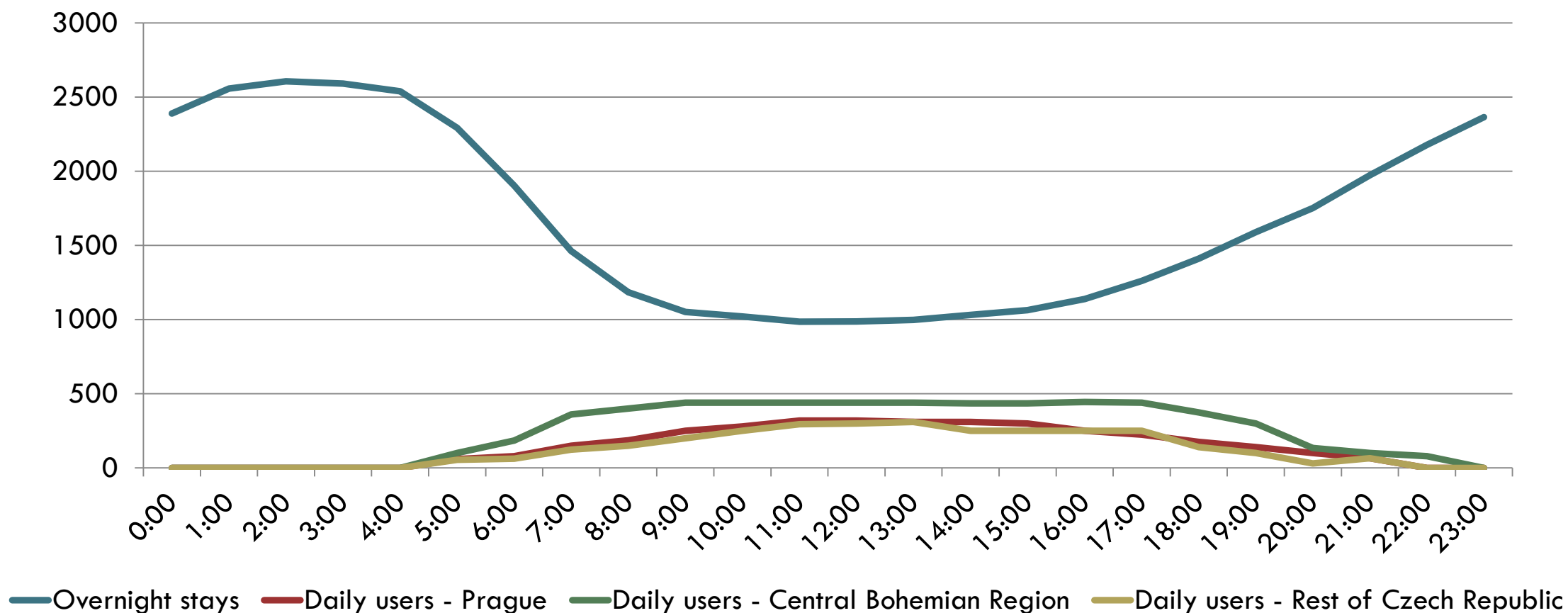
Zdroj: Model založený na zbytkových lokalizačních datech mobilních telefonů, průměry za květen 2012, CE-Traffic, a. s.

Zdroj: Novák, Novobilský 2013

Zdroj dat: CE-Traffic, a.s.

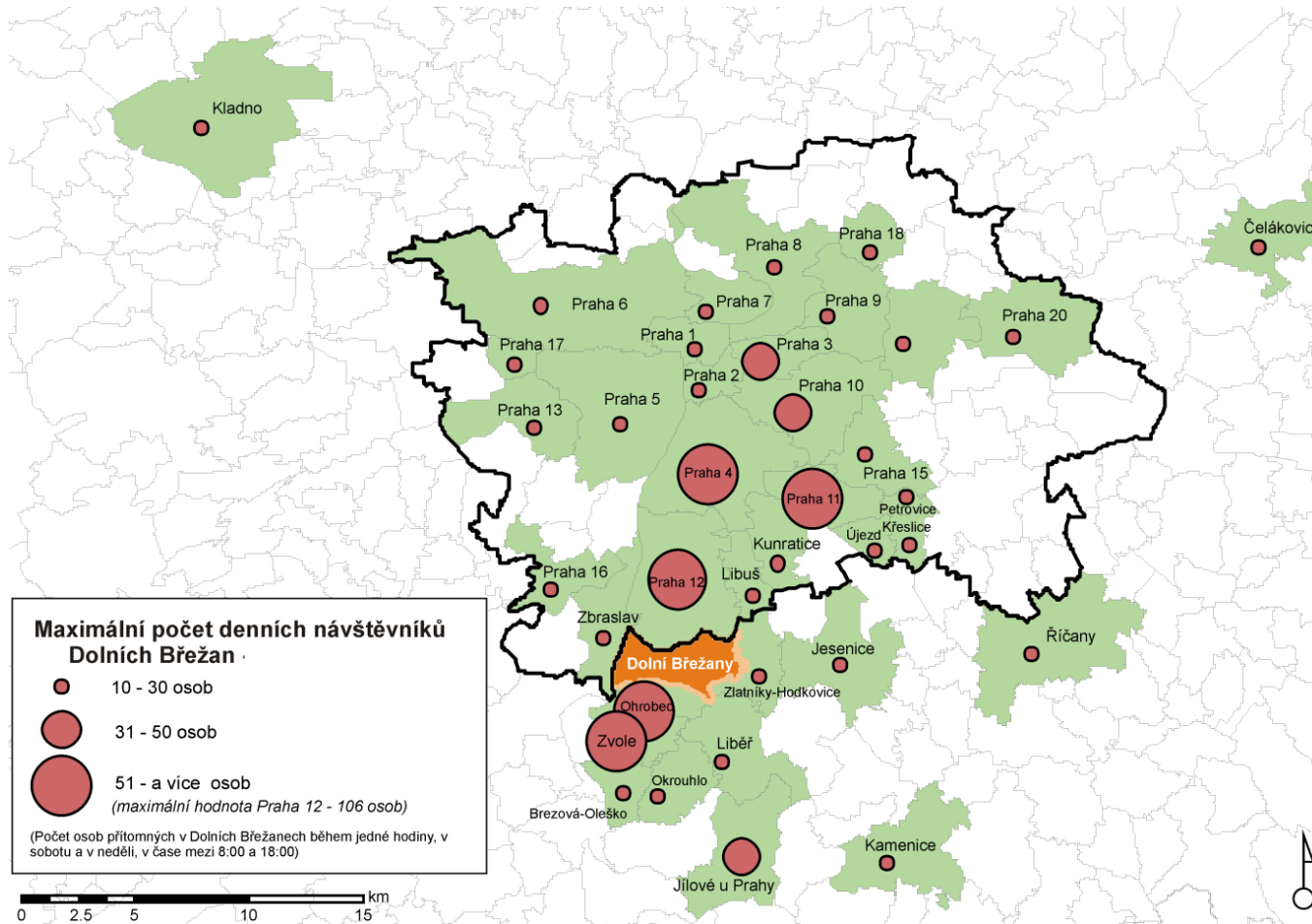
Obyvatelé a návštěvníci Dolních Břežan

10

Obyvatelé a návštěvníci Dolních Břežan

11

- Obrázek: Hlavní zdrojové oblasti denní dojížd'ky do Dolních Břežan - pondělí až čtvrtek.
- Zdroj: Novák, Novobilský 2013
- Zdroj dat: CE-Traffic, a.s.

VYMEZENÍ FUNKČNÍHO ÚZEMÍ PRAŽSKÉ METROPOLITNÍ OBLASTI

PRO POTŘEBY UPLATNĚNÍ
INTEGROVANÝCH TERITORIÁLNÍCH INVESTIC

Metodika vymezení Pražské metropolitní oblasti

13

- Vymezení bylo následně provedeno s pomocí triangulace metod:
  - ▣ vymezení integrovaného systému středisek Prahy
  - ▣ vymezení suburbánní zóny Prahy
  - ▣ vymezení na základě mobilních dat – dojížděkové vazby a čas strávený v Praze
  - ▣ bude přihlédnuto i k dalším alternativám vymezení (např. územního plánu VÚC Pražského metropolitního regionu aj.).

Vymezení na základě dat mobilních operátorů

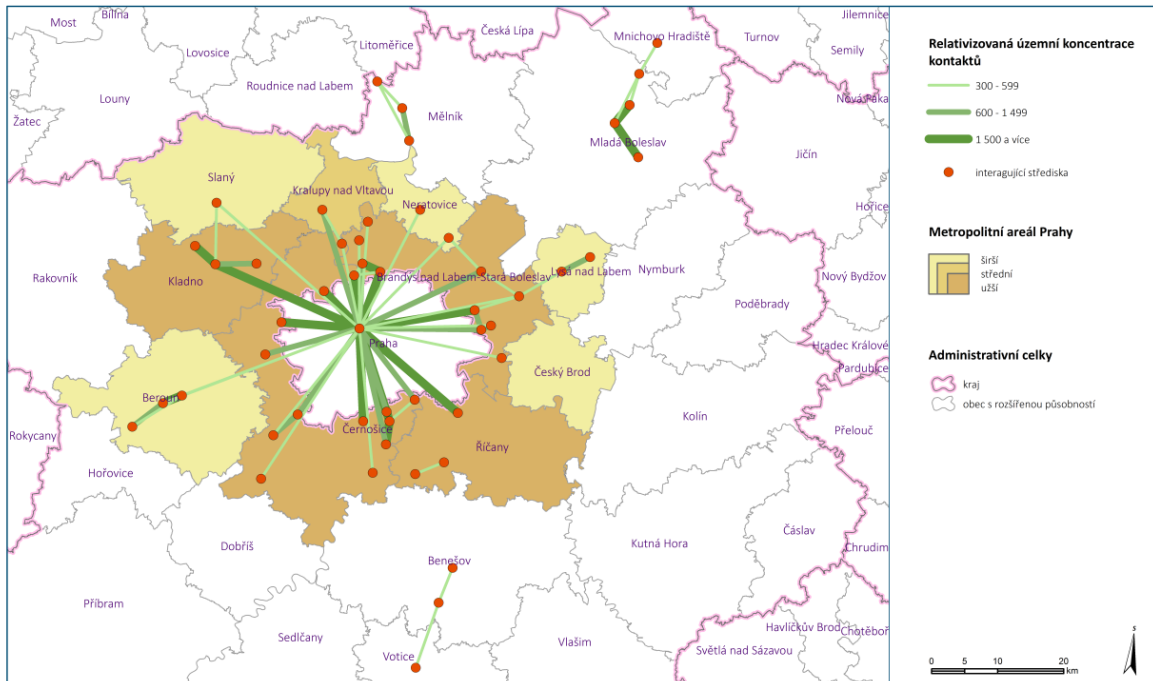
14

- **Rozsah:** data pokrývají cca 40 % populace
- **Časová perioda:** 18. - 20. 3. 2014 (tj. úterý, středa, čtvrtek), jedná se o standardní pracovní dny, bez neobvyklých událostí (jako jsou například svátky, prázdniny a podobně).
- **Územní rozsah:** Středočeský kraj a Praha, přesně všichni uživatelé, kteří v daném území měli identifikované dominantní místo denního či nočního pobytu

Vymezení na základě dat mobilních operátorů

15

INTEGROVANÝ SYSTÉM STŘEDISEK A METROPOLITNÍ AREÁL PRAHY 2012

Metropolitní areál Prahy

- užší (ORP): Černošice, Říčany, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav
- střední: Kladno, Slaný, Český Brod, Neratovice, Mělník nad Labem
- širší: Beroun, Mladá Boleslav, Mladá Boleslav, Mladá Boleslav

Relativizace byla provedena vůči průměrné úhrn v celém souboru existujících relací v rámci Středočeského kraje (metropolitní areál). Která vstupují do analýzy - KV2.5 a další údaje s populací nad 2500 ob. 1. do průměru byly započítány relace s nulovou úhrn, průměr = 100.

Zdroj dat: interní databáze

Autor návrhu: Jakub Novák

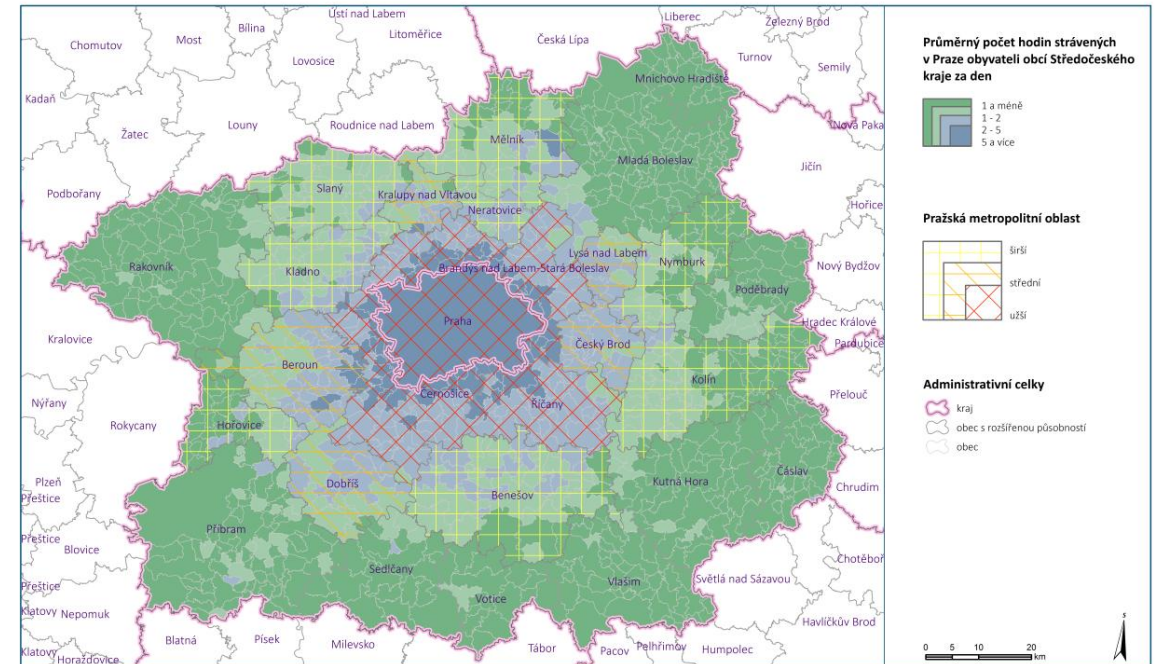
Kartografické zpracování: Jiří Nemeškal

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

URR
Ústřední úřad statistiky ČR

Obrázek: ISS a Metropolitní areál Prahy na základě dojížděkových vazeb z lokalizačních dat mobilních telefonů
Zdroj: Jakub Novák, CE-Traffic.

PRŮMĚRNÝ DENNÍ ČAS STRÁVENÝ V PRAZE 2012

Pražská metropolitní oblast

- užší (ORP): Černošice, Říčany, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav
- střední: Beroun, Český Brod, Dobruška, Lysá nad Labem, Kralupy nad Vltavou
- širší: Kladno, Slaný, Neratovice, Mělník, Nymburk, Kolín, Benešov, Hořovice

Zdroj dat: interní databáze

Autor návrhu: Jakub Novák

Kartografické zpracování: Jiří Nemeškal

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

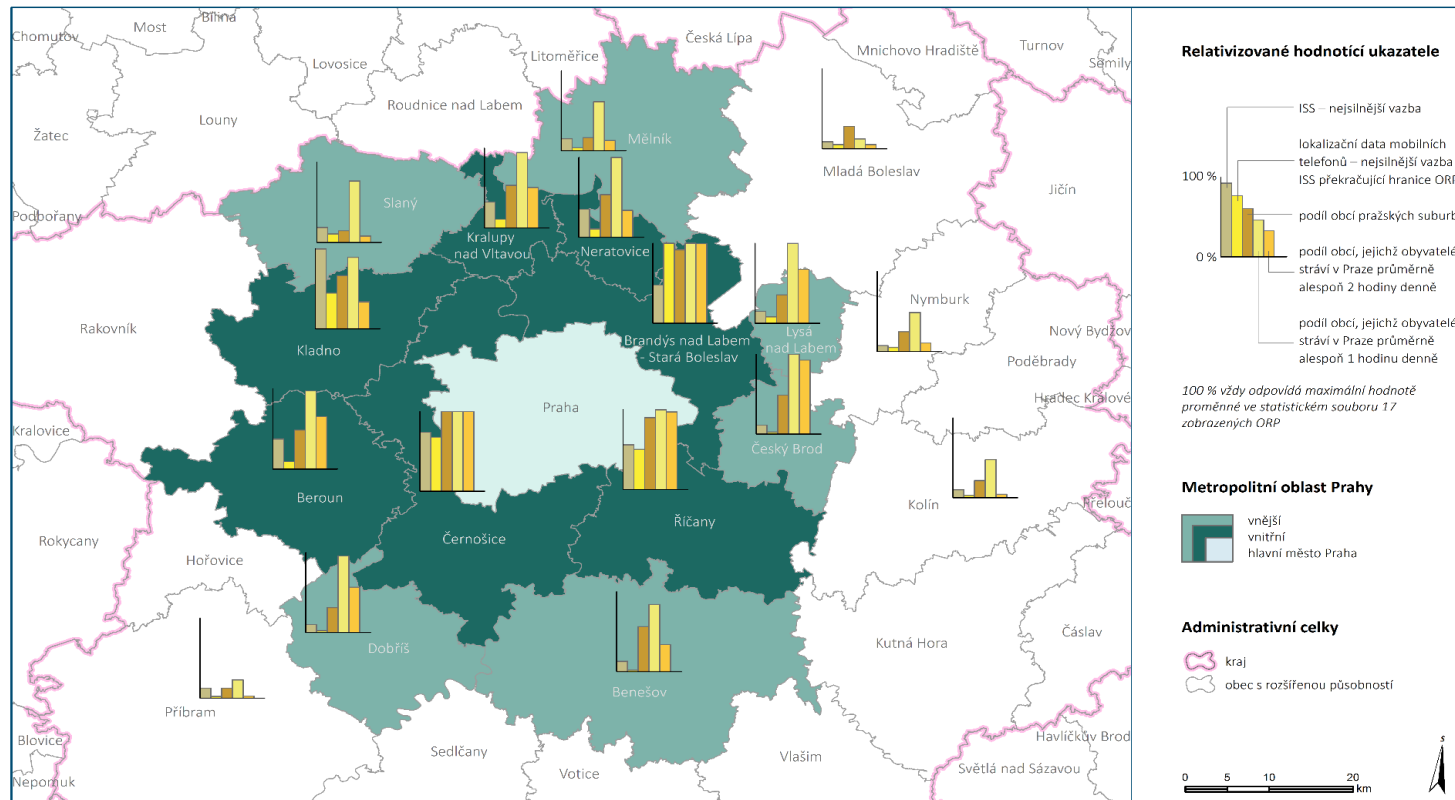
URR
Ústřední úřad statistiky ČR

Obrázek: Intenzita využití Prahy a vymezení metropolitního území
Zdroj: Jakub Novák, CE-Traffic.

Vymezení Pražské metropolitní oblasti na základě kombinace metod

16

SYNTETICKÉ VYMEZENÍ PRAŽSKÉ METROPOLITNÍ OBLASTI 2014

Obrázek: Výsledné vymezení Pražské metropolitní oblasti na základě syntetického hodnocení ORP

Metropolitní oblast Prahy

- vnitřní (ORP): Černošice, Říčany, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Kladno, Beroun, Kralupy nad Vltavou, Neratovice
- vnější: Mělník, Slaný, Dobruška, Benešov, Český Brod, Lysá nad Labem

Zdroj dat: CE - Traffic a.s.
ČSÚ (2013): Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Praha: Český statistický úřad.
Databáze bytové výstavby v obcích ČR 1997/2012 (interní databáze). Praha: Český statistický úřad.
Hampel, M. (2005): Geografické organizace společnosti v České republice: transformační procesy z jejich územního kontextu. Praha: UK, 147 s.

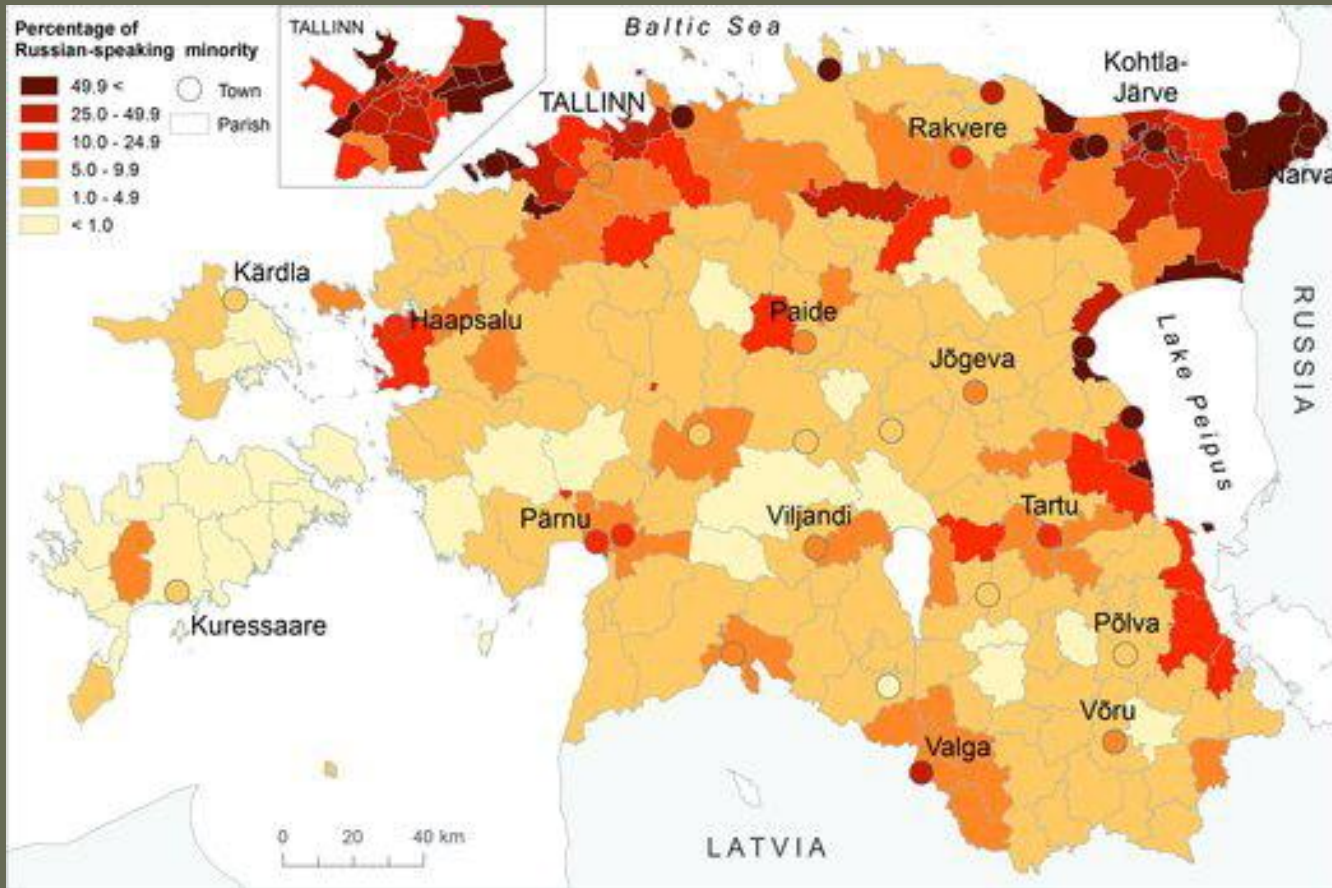
Autor návrhu: Martin Ouředníček

Kartografické zpracování: Jiří Nemeškal

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
Ústav geografie a regionálního rozvoje

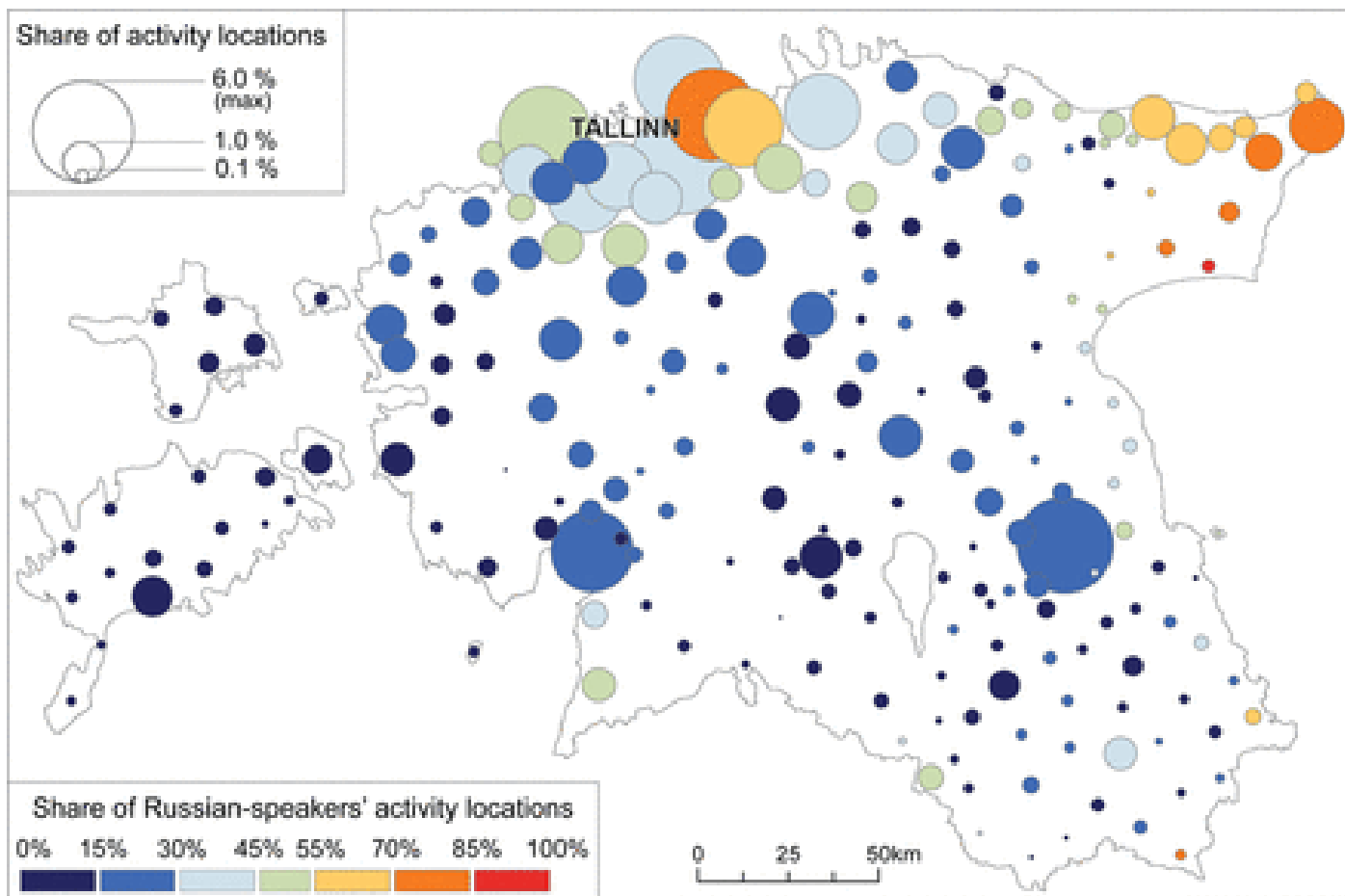

Silm, Ahas 2014a

DATA MOBILNÍCH OPERÁTORŮ JINDE V EVROPĚ: UKÁZKY Z ESTONSKÝCH STUDIÍ

Etnické rozdíly v prostorech aktivit jako znak segregace (Järv a kol. 2014)

18

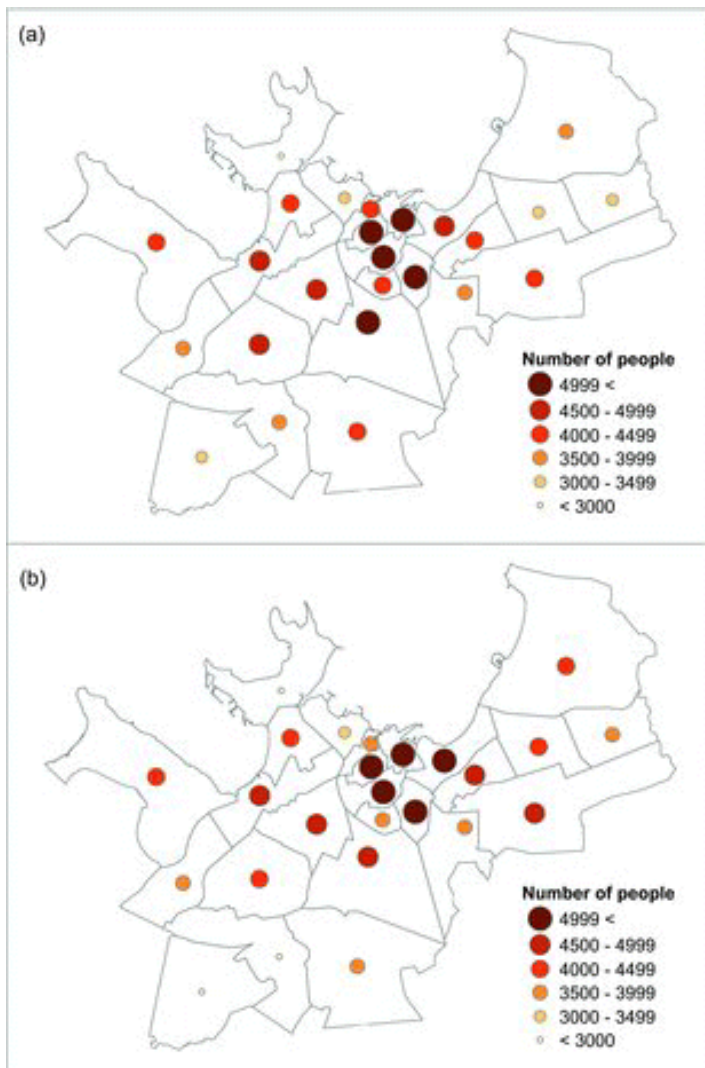
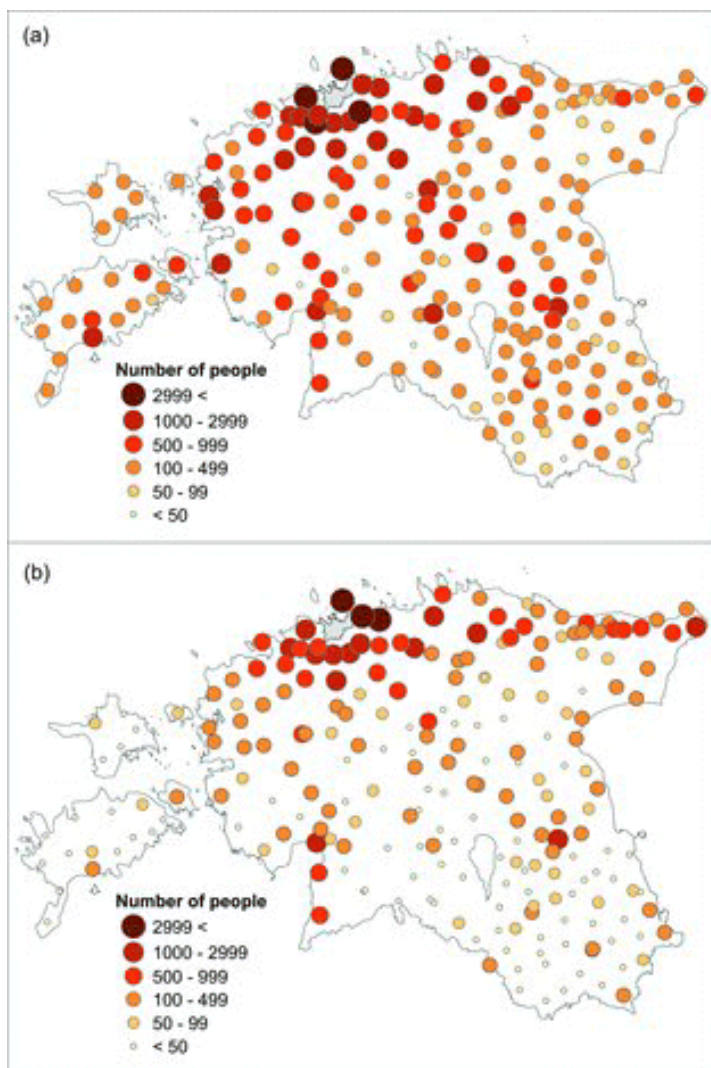
Copyright © by Urban Studies Journal Limited

- Data o aktivitách uživatelů mobilních telefonů jednoho operátora (hovory, sms, internet, data)
- Údaje o místě, datu a času + rok narození, pohlaví, jazyk komunikace
- Délka sledování: 1 rok
- Sledování lidé ve věku 20-64 let, kteří žijí a pracují v Tallinnu a nezměnili v průběhu roku místo bydliště ani pracoviště
- Další vymezení dáno frekvencí hovorů

Figure: Distribution of activity locations outside Tallinn visited throughout the year at the level of local municipalities.

Činnosti mimo domov a místo pracoviště (Silm, Ahas 2014a)

19

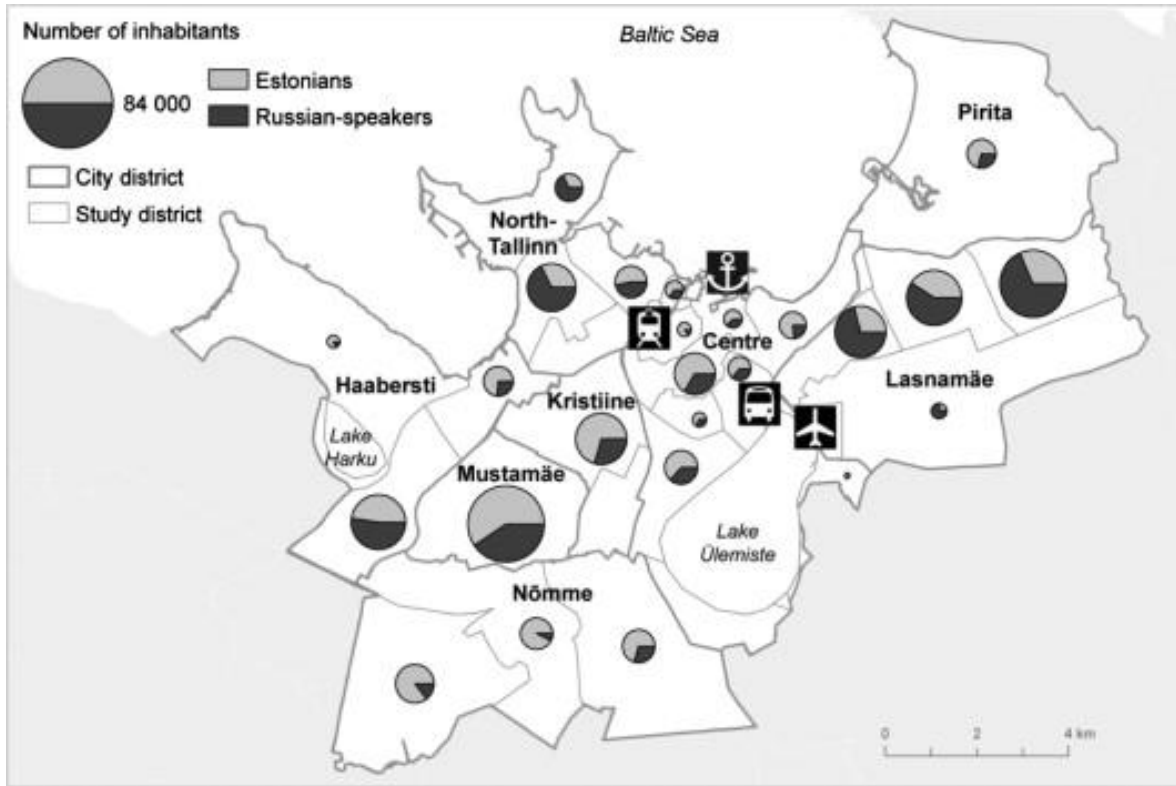

□ Estonsky mluvící

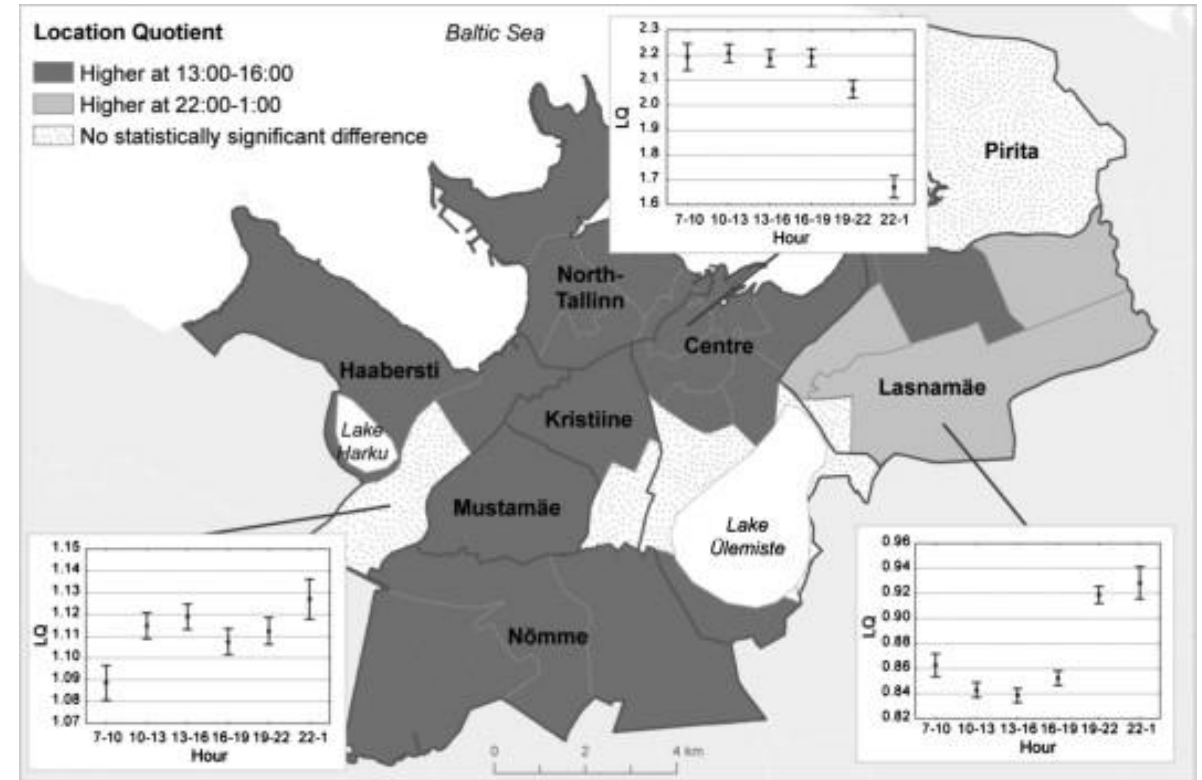
□ Rusky mluvící

Proměňující se etnická segregace (Silm, Ahas 2014b)

20

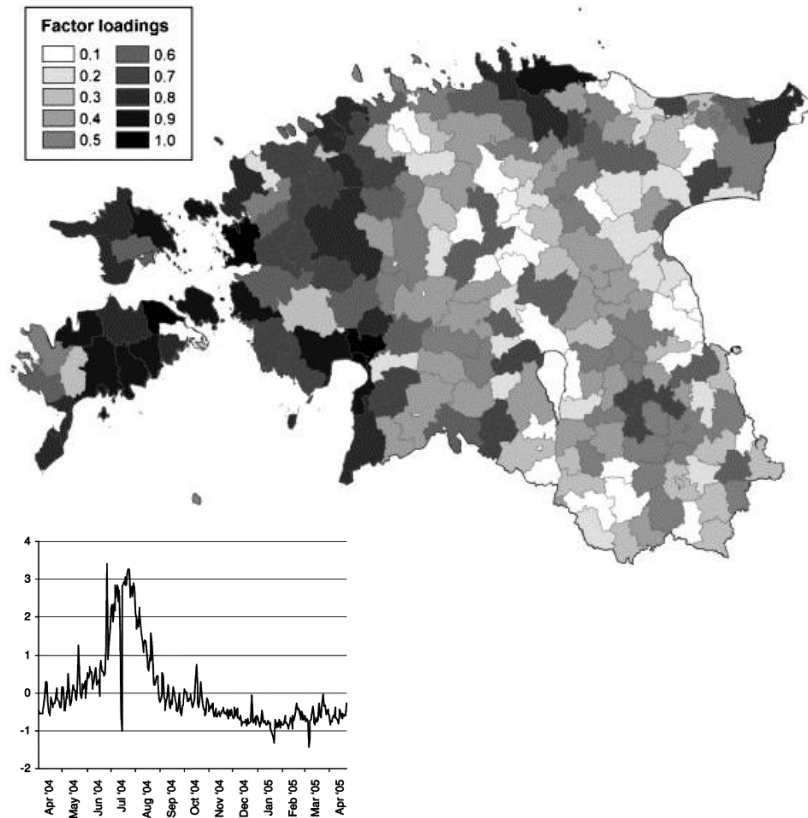
Locations of Estonians and the Russian-speaking population in Tallinn (2000 census).

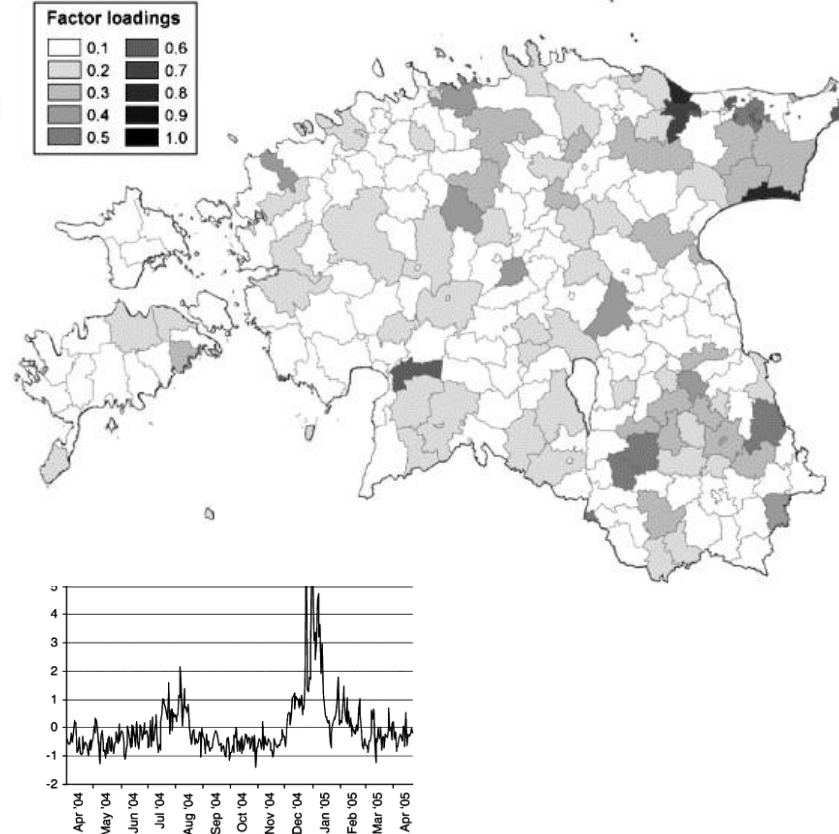
The differences in the values of the location quotient (LQ) during the day in the periods from 13.00 to 16.00 and 22.00 to 1.00

Sezónní turistická místa (Ahas a kol. 2007)

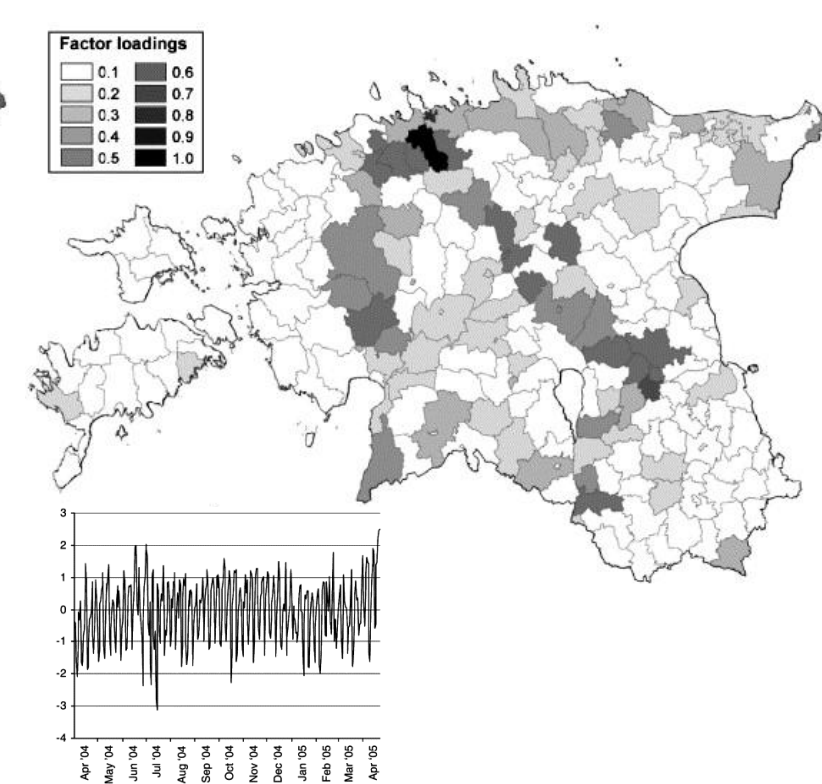
21

Factor no. 1 describes tourist flows in the summer period.
Spatial correlations of the first factor—summer tourism areas

Factor no. 2 describing tourist flows in winter.
Spatial correlations of the second factor—winter tourism areas.

Factor no. 3, describing weekly tourist flows: business and weekend visitors.
Spatial correlations of the third factor—areas visited by business travellers on a weekly basis

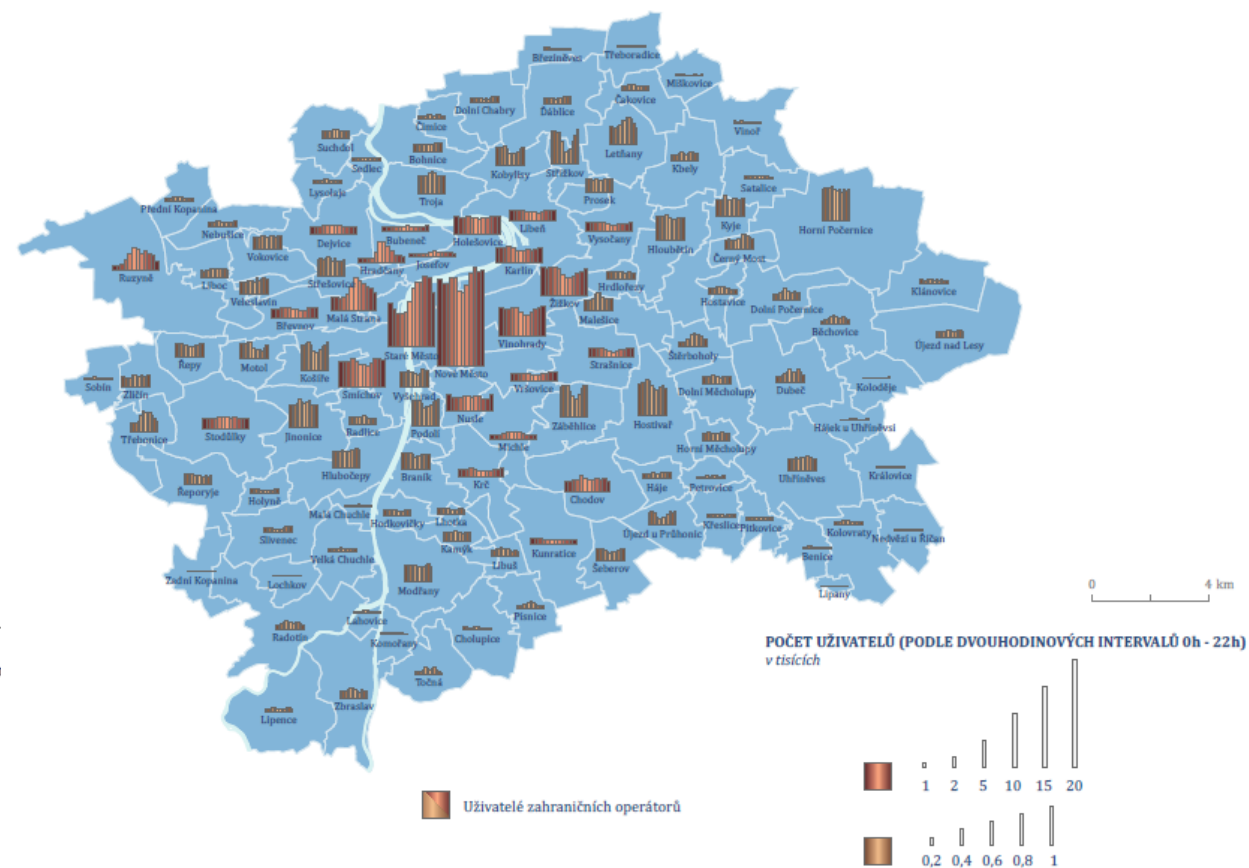
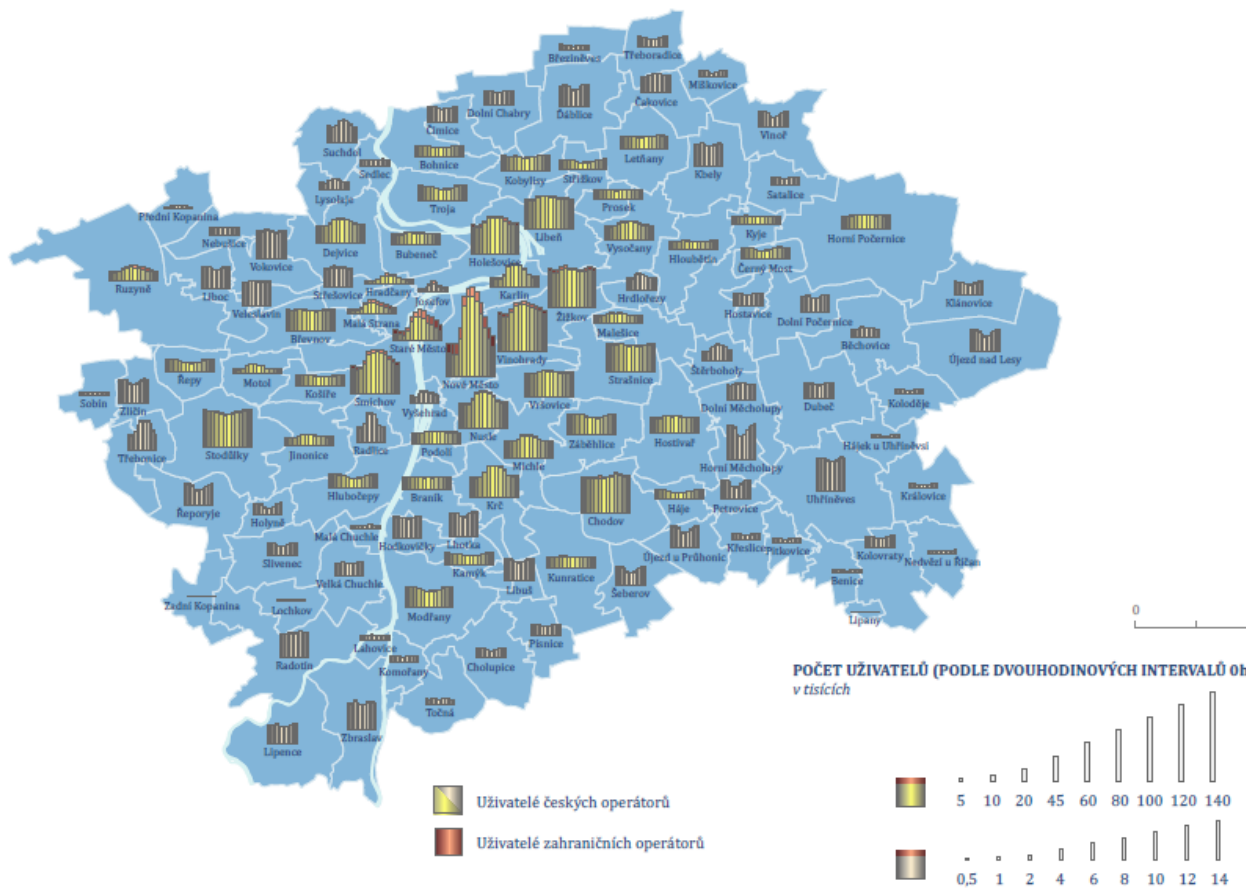
Závěry a diskuze

22

- Data mobilních operátorů jsou užitečným a v mnohém unikátním zdrojem informací o populaci a její mobilitě
  - ▣ Zachycují i jiné pohyby než dojížděku za prací a do škol
  - ▣ Umožňují dlouhodobé a pravidelné sledování
  - ▣ Zahrnují časové aspekty mobility (krátkodobé, dlouhodobé proměny)
  - ▣ Reprezentativní populace
- Pravděpodobný růst využití dat, zájem mobilních operátorů
- Výhody a nevýhody jejich využití, nutné doplňující studie
- Využití při studiu rozmístění obyvatelstva a jeho krátkodobých a dlouhodobých proměn, segregace, denní/týdenní mobility a prostorů aktivit, využití a funkce míst, rytmů míst, turistické návštěvnosti ...

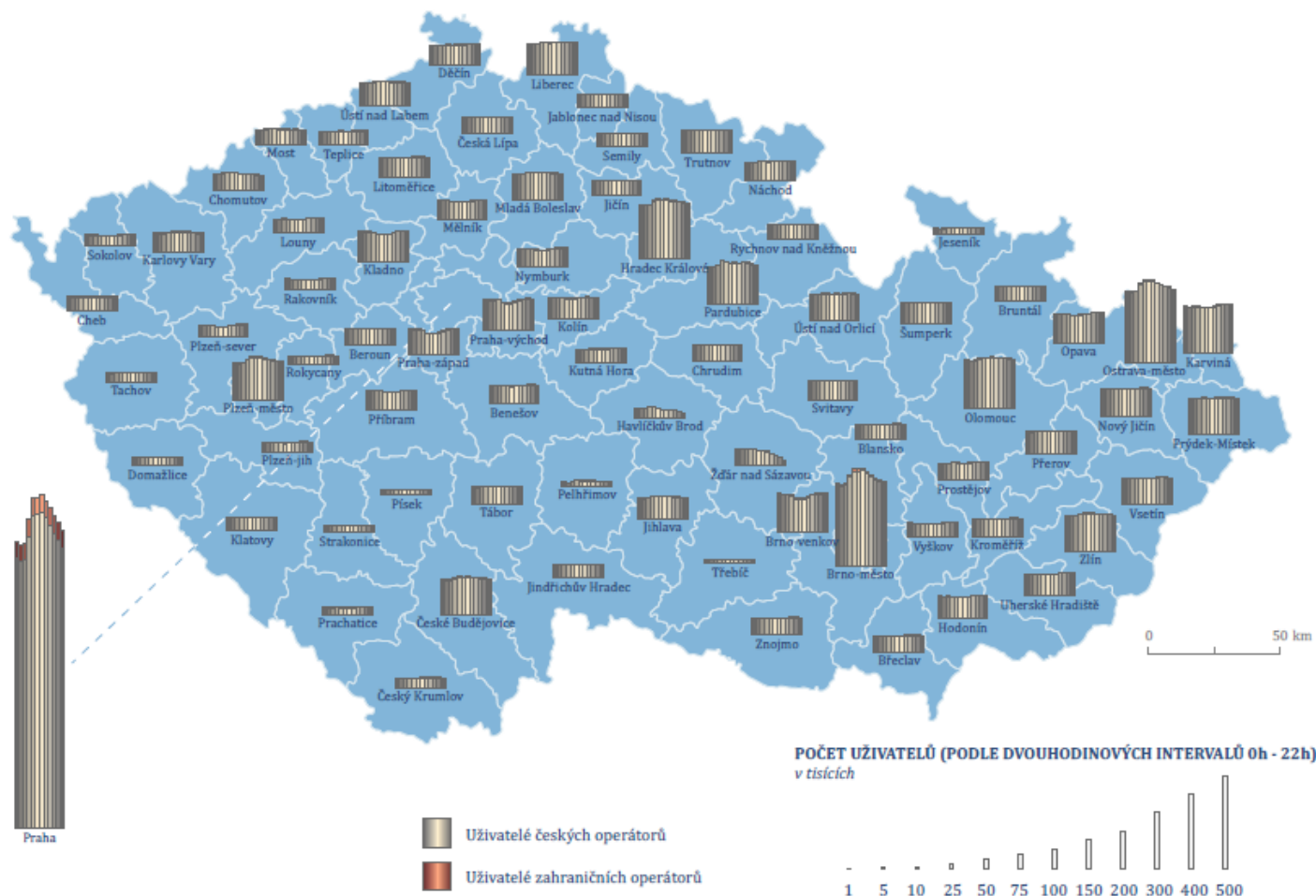
Kam dál: Přítomné obyvatelstvo v katastrálních územích Prahy

23

Kam dál: Přítomné obyvatelstvo v okresech Česka

24

Využití studie

25

- Ahas, R., Aasa, A., Mark, Ü., Pae, T., & Kull, A. (2007). Seasonal tourism spaces in Estonia: Case study with mobile positioning data. *Tourism management*, 28 (3), 898-910.
- Järv, O., Müürisepp, K., Ahas, R., Derudder, B., & Witlox, F. (2014). Ethnic differences in activity spaces as a characteristic of segregation: A study based on mobile phone usage in Tallinn, Estonia. *Urban Studies* 1-19.
- Novák, J., Novobilský, J. (2013): Inovativní přístupy k zachycení přítomného obyvatelstva: data mobilních operátorů. *Urbanismus a územní rozvoj* 16 (3), 14-19.
- Pospíšilová, L., Ouředníček, M., Křivka, M. (2012): Faktické bydlící obyvatelstvo ve spádovém území obce Dolní Břežany. Specializovaná mapa. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Dostupné na www.atlasobyvatelstva.cz
- Pospíšilová, L., Ouředníček, M., Novák, J., Říška, M., Křivka, M. (2012): Denní a noční obyvatelstvo a funkční rytmy ve spádovém území obce Dolní Břežany. Specializovaná mapa. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Dostupné na www.atlasobyvatelstva.cz.
- Silm, S., & Ahas, R. (2014a). Ethnic differences in activity spaces: A study of out-of-home nonemployment activities with mobile phone data. *Annals of the Association of American Geographers*, 104 (3), 542-559.
- Silm, S., & Ahas, R. (2014b). The temporal variation of ethnic segregation in a city: Evidence from a mobile phone use dataset. *Social science research*, 47, 30-43.

DĚKUJEME ZA POZORNOST

URBÁNNÍ A REGIONÁLNÍ LABORATOŘ
KATEDRA SOCIÁLNÍ GEOGRAFIE A REGIONÁLNÍHO ROZVOJE
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

www.urrlab.cz, www.natur.cuni.cz